

RIYÂ, GÖSTERİŞİN AZI BİLE ŞİRK TİR

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdulillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ves-selâtu vesselâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn seyyidinâ ve senedinâ Muhammedin ve âlihi ve sahbihî ecmaîn ve men tebi'âhu bi-ihşânin ilâ yevmid-dîn.

Emmâ ba'dü

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhtesâtuhâ ve külle muhtesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِنَّ يَسِيرَ الرَّبِّ شِرْكٌَ، وَإِنَّ مَنْ عَادَى وَلِيًّا لَلَّهِ فَقَدْ

بَارَزَ اللّٰهَ بِالمُحَارَبَةِ. إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الأَبْرَارَ

الأَتْقِيَاءَ الأَخْفِيَاءَ، الَّذِينَ إِذَا غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا،

وَإِنْ حَضَرُوا لَمْ يُدْعُوا، وَلَمْ يُعْرَفُوا، مَصَابِيحُ الْهُدَى،

يَخْرُجُونَ مِنْ كُلِّ غَبْرَاءٍ مُظْلَمَةٍ

*Inne yesîre'r-ri şirkün ve inne men 'âdâ veliyyen lillâhi fe-kad bârezallâhe bil-muhârabeti innallâhe yuhibbü'l-ebrâre-l et-kiyâe'l-ahfiyâe ellezîne izâ ğâbû lem yüfte-kadû ve in hazarû lem yüd'av ve lem yü'rafû mesâbîhu'l-hüdâ yahrucûne min külli ğabrâe muzlimetin.*¹

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah razı olsun. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir miktar *Râmûzü'l-ehâdîs* isimli hadis kitabınının 134. sayfasında dördüncü sıradaki, daha öncekileri geçen hafta okumuştuk, hadisten başlamak üzere okuyup izah etmek istiyoruz.

---

¹ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 134, r. 4.

Bu hadislerin izahına başlamadan ve bunlara geçmeden önce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in ruhuna hediye olsun diye ve onun cümle âlinin, ashabının, etbânının, ahbabının ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun diye, sâir enbiyâ ve mürselîn, cümle evliyâullahın ve bilhassa Ümmet-i Muhammed'in mürşitleri olan verese-i enbiyâ sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye, uzaktan yakından bu hadisleri dinlemek üzere gelen kardeşlerimizin, eseri telif eylemiş olan Gümüşhânevî hocamızın, kendisinden feyz aldığımız Mehmed Zahid Kotku hocamızın, ve sâir büyüklerimizin ruhlarına, bu hadisleri bize nakletmiş olan ravilerin, hadis alimlerinin ruhlarına hediye olsun diye, bu beldeleri fethetmiş olan fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhlarına hediye olsun diye ve biz yaşayan müslümanların da Rabbiniz'in rızasına erip dünya ve âhiretin hayırlarına nâil olup iki cihanda bahtiyar olmamıza vesile olsun diye bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs-ı Şerîf* okuyalım öyle başlayalım. Buyurun.

a. Allah'ın Sevgili Kulları

Metnini okumuş olduğumuz ilk hadîs-i şerîf, İbn Mâce *rahmetullahi aleyh*'in Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten rivayet etmiş olduğu bir hadîs-i şerîftir. Konusu değişik cümlelerde değişik konular var fakat ana hatları itibariyle Allah'ın sevgili kulları, evliyâsı ve riyâ hakkındadır. İlk cümlesinde Peygamber Efendimiz'in ifadesi şöyle;

Inne yesîre'r-riyâi şirkün. Yesîr az mânasına, kolay mânasına da gelir az mânasına da gelir. Yesîre'r-riyâ. "Riyânın azı bile." Şirkün. "Şirkir." Riyâ mâlum reâ fiilinden, rü'yet mastarından gelen bir kelime [olup] "gösteriş yapmak" demektir. Yani "başkasına gösteriş için, göstermelik olsun diye bir işi yapmak" demektir. Yani bir insan namaz kılıyor;

"Benim namaz kıldığımı görsün de herkes beni alkışlasın, beğensin." diye namaz kılıyorsa bu *riyâen* namaz kılmak demektir. Bir insan hediye veriyor;

"Yalnız vermeyeyim, kimsenin görmediği yerde vermeyeyim, tam kalabalıkta, herkesin

toplaştığı zamanda vereyim de herkes benim ne cömert olduğumu görsünler.” İşte bu gibi şeyler riyâdır.

Yani âhirete müteallik, sevap kazanmaya vesile olacak bir işi gösteriş için yapmak, başkaları görsün, alkışlasın, beğensin, insanlar kendisine teveccüh etsin diye bir hesap ile, dünyevî hesap ile yapmak.

Halbuki âhîret hesabı yapmış olsa, ica-bında karanlıkta verir. Hatta cennete ilk girecek insanlar, mahşerde sıkıntı çekmeyecek insanlar, Arş'ın gölgesinde gölgelenecek kimse-ler anlatılırken onlardan bir grup insan da şöyle anlatılıyor; “Sağ elinin verdiği sol elinin fark etmeyeceği kadar işi gizliden gizliye, hayrı sadakayı gizliden gizliye gösterişsiz yapan kimse.” diye geçiyor. Yani insanın kendi vücudu kendi yaptığı işten haberdar olmaz mı? Sağ elinin verdiği solu duymayacak kadar sessizce... Bazıları karanlıkta verirlermiş eskiden. Karanlıkta vereyim, ne ben verdiğim kimseyi göreyim ne verdiğim kimse beni görüp de bana şükran borcuna kapılsın diye karanlıkta yolda “al şunu” diye tutuştururlarmış. O onu

bilmiyor o onu bilmiyor. Allah rızası için bir iş yapıldı mı varsın kimse bilmesin. İnsan buna aldırmaz. Ama öyle olmadığı zaman; insan başkası görsün de alkışlasın diye şaşırır, kudurur, ne yapacağını bilemez hâle gelir, ille o hayrı o şeyi görsün ister. İlle kendisinin ünvanının bilinmesini, alkışlanmasını ister.

Fıkra... Birisi namaz kılıyormuş, namaz kılarken güzel kılıyormuş, tâdil-i erkân ile yani oturuşu, kalkışı, rükusu, secdesi, kıyamı, hepsi böyle sakın sakın güzel, dış görünüşü itibariyle güzel bir namaz. Birisi ordan yanındaki arkadaşına demiş ki; “Ya şu adam ne kadar güzel namaz kılıyor.” Tam böyle tâdil-i erkân üzere numune bir namaz kılıyor. *es-Selamu aleyküm ve rahmetullah, esselamu aleyküm ve rahmetullah*, adam selam vermiş, o ikisine; “Hem de oruçluyum.” demiş. Tabii fıkra, belki oldu belki olmadı ama insanlardaki beğenilmek arzusunu karikatürize eden bir fıkra.

İnsanoğlu işte âcizâne nâçizâne Allah'ın lütfu keremiyle bugünde oruçluyuz, şu kadar da şu kadar sene de hacca gitmişim, bilmem

ne filan... Riyâ, gösteriş olmasın ama geceleyin sabaha kadar ibadet ettim, tesbih çektim, namaz kıldım filan... Hep bunları böyle söylemek ister. İnsanın arzusu başkası beğensin diye bunu yapmak ister. Halbuki bunlar doğru değildir. Gösteriş için yapılan şeyin sevabını Allah vermez ve bu gösteriş için yapılan şey riyâ defterine yazılır ve insan ondan dolayı sorgu suale de uğrar.

Bu gösterişe meraklı insanların âhirette uğrayacağı âkıbetin fenalığını anlatan hadîs-i şerîfler de vardır. Mesela bir hadîs-i şerîf var ki, *et-Terğîb ve't-Terhîb* isimli hadis kitabının riyakârlıktan tahzir ve terhib mevzuunda serrettiği bir hadîs-i şerîftir. Cehenneme ilk atılacak ve cehennemin kendileriyle tutuşturulacağı üç cins insan anlatılıyor hadîs-i şerîfte.

Birisi, bu üç cinsten, tipten birisi, bir adam ki ilim öğrenmiş, iddiası şu: Diyor ki; “Yâ Rabbi! Ben senin için ilim öğrendim, ilim öğrettim, işte senin yolunda şöyle yaptım böyle yaptım. Bana bunun sevabını vermen gerekir benim cennetlik olmam lazım.” gibi bir kana-

atta kendisi. Fakat Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki; “Hayır, sen ‘ne bilgili adam’ desinler diye kendine nâm olsun, şöhret olsun, nefsin tatmin olsun diye bu işi yaptın ve ona da nâil oldun dünyada. Âhirette sana sevap yok! Bu riyakârı götürün cehenneme atın!” diyor.

Bir başkası, iddiası şu: “Yâ Rabbi! Ben senin yolunda savaştım, savaşta şehit düştüm. Binâenaleyh şehitlerin cennete girmesi lazım.” Benim de herhalde o dereceyi almam lazım filan sanıyor. Fakat Allahu Teâlâ hazretleri hadîs-i şerîften anladığımızı göre kendisine diyor ki; “Hayır, sen ‘ne kahraman adam’ desinler, halk alkışlasın beğensin, kahramanlığından dolayı nâmın yürüsün diye bu işi yaptın. Dünyada da bu denildi, yalan söylüyorsun, sen Allah rızası için yapmadın. Haydi cehenneme!” Riyakârların yeri cehennemdir diye oraya.

Bir adam, yine iddiası şu: “Yâ Rabbi! Ben paramı senin yolunda verdim, fakarayı doyurdum, çıplakları giydirdim, hayrât u hasenât yaptım, çok böyle işler yaptım.” O halde bunların sevabı da cennete gitmeyi gerektirir ya, ben de herhalde cennete gitmem lazım filan

kanaatinde. Fakat Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki ona; “Sen yalan söylüyorsun!” Melekler ve çevresindeki müşahidler de hep “yalan söylüyorsun” diyorlar mahkeme-i kübrâda, “yalan söylüyorsun” diyorlar, “sen ‘ne cömert adam’ desinler, ‘ne ağa adam’ desinler, ‘bak kaç kişi doyurdu’ desinler diye gösteriş için bu işi yaptın, riyakârlıkla yaptın. Dünyada da bu gösterişin tesiri oldu şöhret kazandın, muradına erdin, istediğini elde ettin, burada sana nasip yok. Haydi cehenneme!” diye atılır diye böyle üç sınıf anlatılıyor. Ama bu sınıflar çoğaltılabilir.

b. İlâhî Maksadım Sensin

İslâm’da insanın yaptığı şeyi Allah rızası için yapması lazım. Bizim büyüklerimizin bize öğrettiği prensip: *İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî* prensibidir. “Yâ Rabbi! Maksudum, gayem sensin, sana güzel kulluk etmek, ben senin rızanı kazanmak istiyorum. Başka bir art niyetim, kötü maksadım, gösteriş hevesim, şehvet arzum yoktur. Bu yaptığımı sen bilesin diye yapıyorum. Sen bil, kâfi.” tarzında bir duyguya sahip olmamız lazım. Âhîret amelini

dünya malı devşirmek, şöhret kazanmak, mevki kazanmak, itibar kazanmak, insanları istismar etmek için kullanmak çok büyük günahtır İslâm'da. Onun için riyâ denilen bu kötü duyguya ve ahlâka, kötü huya ait çok hadisler çok âyetler vardır. Bunu terketmesi gerekir müslümanın.

“Bunun azı da şirkdir.” diyor Peygamber Efendimiz. Yani büyüğü hakkında dinleyicilerinin bir terettüdü yok; sahâbe-i kirâm hepsi biliyorlar ki riyâ riyâdır, günahtır, âyetle hadisle belli, tamam. Ama *İnne yesîre'r-riyâi şirkün*. Yani “Bunun azı da tehlikelidir, şirkdir, günahtır, azı da insanı mahveder.” diye Peygamber Efendimiz azına bile yanaşmamayı bize emretmiş oluyor. Demek ki küçük büyük, az çok hiçbir şekil ile âhiret ameli vâsıta, vesile edilip de dünya menfaati devşirmeye kalkılmayacak.

Hatta ben öyle arkadaşlar bilirim, işte ticaret alışveriş dolayısıyla gittiği dükkânda; “Efendim bu hocadır hacıdır, işte buna biraz tenzilat yap.” deyince; “Yok, benim hacılığımı hocalığımı pazarlık mevzuu yaptırmam.” diye

mâni olmuşlardır. “Hacılık hocalık Allah’la benim aramda, onun pazarlığa konulmasına, ondan dolayı fiyat kırılması talebine veya öyle bir şeyin yapılmasına rızam yoktur, ben onu satılığa çıkartmam.” diyen babayiğit insanlar bilirim.

Allah cümlemizi her yaptığımız işi Allah rızası için yapan, hiç dünya menfaati gözetmeyen, yüksek şuura sahip ince müslüman olmak durumuna getirsin.

Bu gizli bir şeydir. Bu riyâ denilen şey, bir hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; “Karıncanın ayak sesi gibi sessizdir.”

Karıncanın sesini, ayak sesini kim duymuş? Hani takunya giymiş bir insanın, abdest alacak bir insanın taşta yürüdüğünü herkes duyar da tangur tungur ama karıncanın taşın üzerinde yürüdüğüünün sesini hiç duymuş olan insan yoktur. Onun gibi gizlidir. Sessizce sokulur insanın içine o duygu, kalbine, aklına yerleşir de insan minare yaptırır altına kitâbe koydurur, cami yaptırır adını altına üstüne kitâbe koydurur, adı anılsın ister. Tabii iyi maksatla ama onun doğru olmadığını bilenler de var.

Bizim mahallede bir cami yaptırılacaktı seneler seneler öncesi. Dediler ki;

“Filanca köyde bir hacı hanım var, tarhalarını da sattı biraz parası da var, hayır da yapıyor, ona gidelim.” Gittik. Ankara'nın meşhur vâizlerinden birisi;

“Hacı hanım teyze!” dedi, “Biz mahallemizde cami yapacağız, paramız pulumuz yetmedi sana geldik. Camiyi yaparız istersen adını, senin adını koyarız camiye.” deyince;

“Yok yok evladım!” dedi, “Benim adla, isimle vesaireyle hiç işim yoktur, varsın adım saklı kalsın.” dedi adını dahi [yazdırtmadı] ama hayrı yaptı. Çünkü sen iyilik yap da istersen denize at, onu balık bilmezse de Hâlık bilir, Yaradan bilir diye söylemişlerdir.

Allah cümlemizi riyâ denilen o gizli, karıncanın ayak sesi kadar gizli içimize sokulan o duygudan korusun, kollasın. İhlâs denilen bu riyânın karşılığı, halisâne duygu ile, ihlâs ile yapmak bir işi, o ihlâs denilen nimete hepimizi sahip eylesin.

Haccımızı ihlasla yapalım, namazımızı ihlasla kılalım, Kur'an'ımızı ihlasla okuyalım, hayrımızı ihlasla yapalım, sadakamızı ihlasla verelim, her şeyimiz tam Rabbimiz'in rızasına uygun halisâne bir niyetle, katıksız bir şekilde yapılsın inşaallah. Bu bir. Bu önemli bir konudur. Burada herhalde kâfi miktarda açıklık var. Gelelim devamına...

Ve inne men 'âdâ veliyyen lillâhi fe-kad bârezallâhe bil-muhârabeti. “Şurası muhakkak ki Allah'ın velîlerinden birine düşmanlık eden kimse Allah ile meydan savaşı yapmaya ortaya çıkmış kimse gibidir.” Allah ile dövüşmeye, savaşmaya meydana çıkmış bir insan gibidir.

Şimdi burada kelimeleri izah ederek birazcık size anlatayım.

Veliyyen lillâh. Nekre olarak gelmiş, 'lam' harf-i cer'ile, yani, “Allah'ın velîlerinden bir velî.” demektir. *Veliyyallah* olsaydı 'marife' olacaktı onun için bu sigayla söylenmiş. Yani, “Allah'ın sevgili kullarından, velîlerinden bir velîye düşmanlık ederse bir başkası.”

Allah'ın velîsi kimdir, evliyâsı kimdir?

Allah'ın velîsi bir kere mü'minlerdir ama mü'minlerin kâmilleridir. Yani hususî mânâsıyla mü'minlerin kâmilleridir, umumî mânâsıyla bütün mü'minler Allah'ın velîsidir, dostudur. İman ehli ya, Allah'a inanmışlar ya, kul-luğa boyun vermişler ya, onu yapmaya çalışıyorlar ya; bütün mü'minler Allah'ın velîsidir, dostudur. Umumî bir velayete sahibiz hepimiz. Ama hususî evliyâlık, velâyet, o Allah'ın takvâ ehli, ihlaslı, has halis kullarının sıfatıdır. O sıfat kastediliyor burada veyahut umumî mânâ kastediliyorsa o zaman hiçbir müslümana düşmanlık etmemeye gayret etmemiz lazım. Hiçbir müslümana yan bakmamamız lazım. İşin doğrusu da odur, yani keşke o umumî mânâsına kabul etsek de bütün müslümanlara karşı, onların Allah'ın velîsi olduğunu düşünerek düşmanlık etmemeye kendimizi hazır hâle getirsek, husumet göstermesek, hasımlık yapmasak, düşmanlık etmesek, aleyhinde çalışmasak keşke!..

Fakat bu insanlar böyle o kadar edepsizdir ki, değil sıradan mü'min kulları hedef alıp ona

düşmanlık yapmak, bayağı böyle kerâmetleri zâhir Allah'ın has halis kullarına çatarlar. Peygamberleriyle uğraşırlar, peygamberlerini şehit etmişler, peygamberlerin oğullarını, çocuklarını şehit etmişler. Bu insanların gaddarlığının, zalimliğinin tarihte çok acı misalleri vardır. Akıl almaz ki Peygamber Efendimiz'in kucağına alıp öptüğü, sevdiği, bağına basıp 'yavrum torunum' dediği Hz. Hüseyin'i çatır çatır kesmişlerdir, hem de hanımlarıyla, hem de çocuklarıyla, hem de yakınlarıyla! Çarpışanlar çarpışmayanlar... Yani gavurun yapmayacağı işi yapmışlardır. Acayip işler olmuştur, bu dünyanın işi acayıptir.

Peki bir iyi müslüman, has, halis, Allah'ın evliyâsına birisi düşmanlık besliyor. Bu Allah'ın sevgili kulu, ötekisi ona düşmanlık ediyor, onun hasmı, onun aleyhinde çalışıp duruyor.

Bu neye benzer?

Hadîs-i şerîfte diyor ki; *Fe-kad bâre-zallâhe bi'l-muhârebeti.*

Bâreze Arapça'da, "mübâreze etmek, ortaya çıkmak" demektir. *Bürûz* "zuhur" mânâsıdır. *Bâreze* de "iki kişinin karşılıklı ortaya çıkması" demektir.

Eskiden savaşların nasıl yapıldığını anlatabayım size. İki ordu yaklaşırdı birbirlerine, saf bağlardı, sıra dizilirlerdi. İlk önce kızışma metodu galiba, neyse... Bir ordudan bir er çıkardı, babayiğit;

"Ben filanca oğlu falanca! Şöyle kahramanım böyle kahramanım, şu soydanım bu soydanım. Savaşlarda şöyle kahramanlıklar gösterdim böyle işler becerdim. Var mı sizin içinizde benimle çatışacak, çarpışacak bir insan?" diye meydan okurdu. Er dilemek diyorlar buna, yani meydana kendisiyle çarpışacak er dilemek diyorlar. Öbür tarafta fıs fıs fıs konuşulardı, "İçimizden kim çıksın bunun karşısına?" filan. Boyuna bakarlar posuna bakarlar bu bir cesaret işi. Bir tanesi de ordan çıkar;

"Sen oysan ben de buyum, haydi ben çıkıyorum karşısına." Haydi, kılıçlar şakur şukur mızraklar bilmem neler, birisi ötekisini haklayıncaya kadar... Buna *mübâreze* diyorlar. Yani

bâriz olmak, birbirlerinin karşısına net olarak çıkmak, safın içinde değil de ortaya çıkıp “İşte ben varım!” diye çarpışmak. Buna *mübâreze* diyorlar.

Burada bu kelimenin kullanılmasının zihne iyi yerleşmesi için bunu böyle açıklıyorum. Yani “Allah’a meydan okumuş olur.” diyor Peygamber Efendimiz. Yani harp meydanında öne çıkıp da, “Var mı benimle çarpışacak sizin içinizden birisi?” dediği gibi Allah’ın huzuruna çıkıp da, “Gel benimle savaş.” der gibi olur demek istiyor Peygamber Efendimiz. Allah’ın bir velîsine düşmanlık eden insanın durumu bu kadar ahmakçadır! Allah’la savaş etmek için onu meydana çağırarak kadar aptalca bir şeydir!

Bütün müslümanları seveceğiz. Hâssaten müslümanların haslarını anlayıp, halislerini kâmillerini anlayıp ona daha büyük hürmet göstereceğiz. Büyüklerimiz bu hürmeti göstermişlerdir, hayatlarında bunun misalleri çoktur.

“Peki, iyi öyle bir velî kulu gördüğümüz zaman hürmet edelim. Hürmet edelim ama

omuzunda yıldızları ayları mı vardır, başında tâcı mı vardır, giyiminde kıyafetinde bir özelliği mi vardır?” dersiniz;

Hiçbir özelliği yoktur, üstelik gizlidir de. Bakın hadîs-i şerîfin devamında Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Innallâhe yuhibbü'l-ebrâre-l etkiyâe'l-ahfiyâe. “Allahu Teâlâ hazretleri gizli, takvâ sahibi, saklı gizli ebrâr kulları sever.” Kul ebrârdan olacak, yani iyi kul olacak. Atkiyâdan olacak, yani takvâ ehli olacak, günahlardan sakınan çekinen, titiz, günahlara Allah'ın yasaklarına hiç bulaşmayan bir insan olacak. Ama ahfiyâ, saklı olacak, kimse bilmiyor.

Kim bu adam?

“İşte başında bir takke, eskice bir yamalı elbisesi var, yüzünde de herhangi bir şey yok, zengin de değil galiba kıyafeti biraz şey. Canım buna kim kıymet verir?” filan diye kimse- nin bilmediği şekilde olur. Allah öylelerini sever diyor.

Ellezîne. “Öyle kimselerdir ki bunlar.” *İzâ ğâbû.* “Giderlerse, uzaklaşırlarsa o meclisten

o yerden o beldeden” *Lem yüftekadû*. “Kimse peşine düşüp araştırmaz.”

“Ya şurada bir efendi vardı, iyi adamdı, Ali Efendi, Veli Efendi, Hasan Efendi nerede kaldı?” diye biz tanıdığımız kimseyi ararız ama kimse aramaz onu.

“Kimmiş ya?” Hani,

Bir garip öldü diyeler,

Üç günden sonra duyalar,

Soğuk su ile yığalar.

dediği gibi Yunus Emre’nin, öyle garibâne demek ki bir beldeye geldiği zaman kimse kıymet vermiyor, “Bu da kim ya!?” [diyorlar.] Gitse arayanı yok arkasından soranı yok.

Ve in hazarû lem yüd’av. “Eğer orada mevcut bulunsa davet olunmazlar.”

“Hadi bizim akşam yemeğimiz var, sen de gel.” demezler, çünkü hatırlı kimse değil veyahut;

“Aç mısın açık mısın, haydi evimize gel de bir akşam çorbasını beraber içelim.” demezler. Yani davet olunmazlar.

Ve lem yü'rafû. “Kimse de kadrini kıymetini bilmez, tanımaz.” Öyle saklı boynu bükük duruyor. *Mesâbîhu'l-hüdâ.* “Bunlar hidayet kandilleridir” Hidayet kandilleridir o kimseler. *Yahrucûne min külli ğabrâe muzlimetin.* “Tozlu topraklı karanlık devrelerde ortaya çıkarlar.”

Demek ki Allah'ın kullarının hangisinin velî, hangisinin böyle Allah'ın sevgili kulu olduğu, desteklenmiş kulu olduğunu anlamak kolay değil. Çünkü üniforma giymezler, rütbelelerini omuzlarına takmazlar, bir de kendileriyle konuşsan kendisi de “ben söyleyim böyleyim” demez. “Allah'ın bir âciz nâçiz kuluyum” der, “günahkâr kuluyum” der, “iyi kuluk yapamadım” der, gözyaşı döker.

İstanbul'da gözlükçüye gitmiştik orada birisiyle tanıştım. İşte, “Zikir dersi şu noktaya geldi bende.” dedi. “Kalp zikri, ruh zikri, hafi zikri, şu zikri filan derken ama şurdayım. Birisi bana öğretse.” dedi. Öğreten de çıktı orada birisi, bir gözü kör adamın. Bir gözü kör.

Sohbet ettik, çok tatlı bir adam, uyanık, çok tatlı. Gözüne ne olduğunu sorduk;

“Bu bana revâdır. Aslında iki gözümün de çıkması lazımdı da Allah rahmetinden yine bir gözümü bıraktı bana.” dedi.

İşte sordum, hadis kitabı okurmuş, tefsir kitabı okurmuş, gününü şöyle geçirirmiş böyle geçirirmiş. Yani öyle mütevazı, öyle tatlı insan ki tariflere sığmaz. Demek ki onlar böyle kendileri de itiraf etmezler, dış giyiminden de belli olmaz anlaşılmaz.

c. Her Gördüğümüzü Hızır Bilmeliyiz

O zaman bize ne düşüyor kardeşlerim?

O zaman bize bütün müslümanlara izzet ikram etmek düşer. Hor görme garibi diyeceğiz. Her gördüğünü Hızır bileceksin her geceni kadir bileceksin, o şuurla çalışırsan kazanırsın. Ama o şuurla hareket etmezse mutlaka tökezlersin, hata edersin. Onları Allah böyle karanlık devrelerde, karanlık gecelerde, tozlu topraklı yerlerde ortalığı aydınlatsın diye gönderir. Onlar insanlara hakkı gösterirler, hayrı gösterirler, hayırları işlerler, mâneviyat âleminin büyükleridir. Onun için onlara ‘sultan’

demişler. Tâceddin Sultan diyorlar, Hacı Bayram Sultan diyorlar bilmem Emir Sultan diyorlar. Bunlar sultanlık filan yapmış değil ama mâneviyat âleminde saltanatları var, orada sultanlar.

O halde bu kadar hadîs-i şerîf cümlelerinin arkasından çıkan dersleri sıralamaya çalışacak olursak;

Riyâdan kaçınacağız. Allah'ın has halis kullarına düşmanlık etmemeye gayret edeceğiz. Allah takvâ ehli, gizli kulları sevdiğinden biz de takvâ ehli olacağız, biz de hayrât u hasenâtımız ve meberrâtımızı, ibadet ve taatımızı ortaya atıp atıp da övünüp böbürlenip de hindi gibi ortalıkta kabara kabara dolaşmayacağız. Biz de, Allahu Teâlâ hazretleri madem onu seviyormuş, Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor, o zaman biz de hayırlarımızı biraz dilimizi tutalım söylemeyelim. Söylediğin zaman sevabı gider, yaptığın işin sevabı gider. İki defa söylersen riyâyaya yazılır. Demek ki biz de hayrât u hasenâtımızı zikretmeyeceğiz, söylemeyeceğiz.

Hatta büyüklerden bir tanesi diyor ki; “Hayırlarını unutacaksın günahlarını hiç unutmayacaksın, onlar hatırında duracak.” “Bir zamanlar şu günahı yapmıştım şu günahı yapmıştım.” Günahlarını unutma. Ama hayırlarını unut.

Neden?

Hayırını Allah’ın kabul edip etmediğini bilmiyorsun, belki yüzüne çalınacak. “Defol, istemem senin hayrın senin olsun. Başına çalın, eksik olsun!” denilebilir Allah etmesin. Ama günahı yaptığımız belli, günaha mükâfaatın olmadığını da biliyoruz.

Günahı yaptın mı?

“Yaptım hocam, ah ah! Bu kafayla bu nefis bana ne oyunlar oynadı. Her türlü şeyi sırasıyla yaptım söylemeye utanırım.”

E yapmışsan günahsa günah, günahın da karşılığında ceza geleceği belli, tamam o garantili. Sevabın garantili değil ama günahın garantili. Onun için demişler ki;

Sevabını unut, günahını unutma, günahına tevbe etmeye çalış. Sevabını hatırlarsan böbürlenirsin, riyâ olur, gösteriş olur. Allah gizli kulları sevdiğinden sevmediği duruma düşebilirsin.

Bu işte Allah'ın velî kullarının huyudur. İbadetlerini saklarlar, belli etmezler, boyun büküverirler, gülüp geçiverirler.

“Oruçlu musun?”

“Yemiştım, akşam yerim.” filan.

“Ya oruçlu musun?”

“Buyurun, âfiyet olsun siz yiyin.”

Söylemiyor yani, oruçluyum demiyor, maksat kaçırıyor. Söylese sevabı gider diye saklıyor.

Bir şahsı duydum, Nakşibendî tarikatının dervişiymiş; vefat etmiş de adamcağız, Allah rahmet eylesin, evrâk-ı metrûkesini karıştırırken oğlu bakıyor ki kağıtların arasından bir kağıt; vayy! Meğerse babası dervişiymiş, Nakşî dervişlerindenmiş de ömrü boyunca anlayamamış. Yani oğlundan bile saklamış ibadetini, zikrini,

tesbihini belli etmemiş riyâ olmasın, gösteriş olmasın diye.

Allah bizi öyle has halis, riyâsız gösterişsiz sevgili kullarından eylesin.

إِنَّ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ يُغْفِرُ اللهُ فِيهِمَا لِكُلِّ
مُسْلِمٍ، إِلَّا مُهْتَجِرَيْنِ. يَقُولُ: دَعُهُمَا حَتَّى يُصْلِحَا

*Inne yevme'l-isneyni ve'l-hamîsi yağfirullâhu fî-himâ li-küllî müslimin illâ mühtecireyni yekûlü da'hümâ hattâ yuslihâ.*²

İbn Mace hazretlerinden rivayet edilmiş. Ebû Hüreyre ravisi. Diğer okuduğumuz İbn Mace'den, ravisi Muaz b. Cebel *radıyallahu anh* idi, ilk hadis şerif. Bu ikincisi Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten. Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfte içinde bulunduğumuz perşembe günü ile de ilgili bir müjde veriyor, buyuruyor ki;

“Şüphesiz ki pazartesi ve perşembe günlerinde Allah her müslümanı afv u mağfiret

---

² Gümüşhânevî, *Râmûz*, 134, r. 5.

eder.” *Yağfiru li-küllü müslimin.* “Her bir müslümanı afv u mağfiret eder.” Yani yapmış olduğu günahları hafta içindeki vesairedeki o günlerde siler, affetme günü, affeder. *İllâ.* “Şunları affetmez.” İstisnası var, şunlar müstesna. *Mühtecireyni.* “Biribirine küsüp darılıp uzaklaşmış iki kimseyi, iki müslümanı affetmez.” *Yekûlü.* “Onlar hakkında buyurur ki...” *Da’huümâ.* “Bırak o ikisini.” *Hattâ yuslihâ.* “İslah oluncaya kadar onları bırak, onları affetme.” diye meleklerine onların günahlarını silmesine müsaade etmez, onların afv u mağfiret için kayıt tutmalarına müsaade etmez. Yani onları afv u mağfiret eylemez. Biribirine küsen, bir.birinden uzak olan müslümanları...

Muhterem kardeşlerim!

İslâm lafla yürümez; iş, pazu, gayret, emek, faaliyet lazım. İslâm öyle yürür. Ama İslâmî bir şey yapmak gerektiği zaman tek başına bir insan nihayet ateş olsa cirmi kadar yer yakar, eline kazmayı alsa kazacağı yer bir günde boyu kadar bir çukurdur. Yani tek kişinin tek başına yapacağı iş mahduttur. Bu birlik

ve beraberlik içinde olur. Onun için bizim dinimiz birlik ve beraberliği bize hararetle tavsiye etmiştir. Biz biribirimizi seveceğiz, biz biribirimizle birlik olacağız, biz biribirimizle beraber hareket edeceğiz. Biz biribirimize darılmayacağız, biribirimize küsmeyeceğiz. Bir müslümanın bir müslümana uzun zaman küsmesi helal olmaz. Dargın durmayacak, darılmayacak, affedecek. Yaratılanı Yaradan'dan ötürü affedecek.

Adam düzelmez olduğu yerde birden bire ama sen hoş göreceksin, Allah rızası için affedeceksin, aldırmayacaksın, geçeceksin, yani tam her şeyi sonuna kadar takipten vazgeçeceksin de müslümanların arası düzelecek. Her şeyi bilmiyor gibi görüneceksin. Her şeyi anlamamış gibi olacaksın. Her şeyi duymamış gibi olacaksın. Tilki gibi kulağın kabarık olup duysan duymamışlığa vuracaksın. Keskin gözün olsa görse görmemişlikten geleceksin. Çok zeki olup şıp demeden leblebiyi anlasan anlamazlığa vuracaksın. Onun kinayesini atlatacaksın, tarifini atlatacaksın, başa

kakmasına aldırmayacaksınız, sitemini yutacaksınız. Yeter ki Allah sevsin! Ara bozulmasın diye arayı bozmamaya olanca gayretini sarfedeceksin.

“Ben bu kadar gayret sarfediyorum, o o kadar devam ediyor edepsizliğe.” O zaman Allah onun cezasını verir. Allah ıslah etsin ama Allah onun cezasını verir. Yeter ki senden bir kusur çıkmasın, bu dargınlık, fitne, fesat senden ortaya dökülmesin, senden ona bir yardım olmasın diye geri duracaksınız. Darılmak, dargınlık, kırgınlık hususunda senden yana bir kusur çıkmayacak. Bunları affetmiyor Allah, onun için dargın olmamaya dikkat edelim.

Bir de müslümanlara münafıklık, ikiyüzlülük yakışmaz. Bir adamı seviyorsan sev, sevmiyorsan bu böyle yüzüne gülüp arkasından kuyu kazmak olmaz. Biz bu Müslümanlığı sapasağlam ihlaslı, halisâne, gerçek bir sevgi hâline getirmek zorundayız. Bu ehli dünyanın birbirinin yüzüne gülüp de arkasından kuyusunu kazması İslâmî bir huy değildir! Biz biribirimizi gerçekten sevelim, biribirimize gerçekten

hürmet edelim, biribirimize gerçekten yardımcı olalım da Allah da bizi sevsin.

Biz birisinin kusurunu örtersek Allah da bizim kusurumuzu örtecek. Biz bir kusurlu kardeşimizi affedersek Allah da bizi affedecek. Biz bir kardeşimizin ihtiyacını görmeye koşarsak Allah da bizim hâcetlerimizi, ihtiyaçlarımızı âhirette giderecek. Vaadi böyle. Onun için yaratılana Yaradan'dan ötürü, ister layık ister layık olmasın, güzel muamele edeceğiz. İyi insana iyilikle muamele etmek herkesin yapacağı bir şeydir, biz kötü insana da iyilikle muamele etmeye kendimizi dışımızı sıkarak, içimizi zorlayarak alıştıracacağız. Böyle olursa düzelir bu iş. Sonunda anlar o şahıs “ya şu hocama da çok haksızlık etmişim ama işte ben hata etmişim.” der.

Yusuf *aleyhisselam*'ın kardeşleri biliyorsanız onu kuyuya attılar, babası seviyor diye kıskandılar. Sattılar köle diye. Fakat sonunda ne oldu? Döndü dolaştı iş aleyhlerine geldi. Yusuf *aleyhisselam* yükseldi, ötekiler alçaldı. Yusuf *aleyhisselam* emir oldu, melik oldu, aziz oldu, azîz-i Mısır oldu, ötekiler muhtaç oldular; o

bolluk içinde ötekiler sıkıntı içinde kaldılar. Hatta kıtlık dolayısıyla Mısır'a geldiler. Nihayet Yusuf *aleyhisselam*'ın ocağına düştüler, yardımına muhtaç oldular. En sonunda önünde, o zaman caizdi, o zamanki devrede caizdi secde ettiler ve dediler ki;

تَاللّٰهِ لَقَدْ اٰثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا

*Tallâhi le-kad âserakellâhu 'aleynâ.*³

“Vallahi Allah seni bize tercih etti, seni daha üstün kıldı. Ne yapalım Allah'ın üstün kıldığını kimse zelil kılamaz. Biz uğraştık sana kötülük yapalım diye ama Allah seni yükselttikçe yükseltti, biz hata etmişiz, hatamızı anladık.” diye özür dilemek durumuna düşürdü Allah onları.

Onun için biz Allah'ın emirlerini tutmaya gayret edelim. Haksızlıkları mümkün olduğu kadar [bertaraf edip] haksızlığa uğramamak için çalışmak hakkımızdır. Ama bazı şeylerin

---

³ 12/Yusuf, 91.

ispatı mümkün değil, kurtulmak mümkün değil. Mesela benim aleyhimde benim haberim olmayan bir yerde gıyabımda almışlar vermişler konuşmuşlar, benim haberim yok, ben bilmem; Allah'a havale. İftira etmişler, dedidoku etmişler; Allah'a havale. Çekiştirmişler, şöyle yapmışlar; Allah'a havale. Allah ıslah esin. Bazısını bilirsiniz affedersiniz, bazısını bilmezsiniz Allah'a tevekkül edersiniz. Allah kendisinin emrine uyanı elbette aziz kılar. Sonunda o üstün olur. Biz Allah'ın rızasına gayret edelim.

إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ
سَاعَةً. لَيْسَ مِنْهَا سَاعَةٌ إِلَّا وَلِلَّهِ فِيهَا سِتُّمِائَةٍ عَتِيقٍ
مِنَ النَّارِ. كُلُّهُمْ قَدْ اسْتَوْجَبُوا النَّارَ

Inne yevme'l cumu'ati ve leylete'l-cumu'ati erbe'atün ve işrûne sâ'aten leyse min-hâ sâ'at illâ ve lillâhi fî-hâ sittümüieti

'atîkin mine'n-nâri küllühüm kadi's-tev-cebe'n-nâre.⁴

d. Cuma Gününün Fazileti

Enes *radiyallahu anh*'ten rivayet edilmiş bu hadîs-i şerîf.

Efendimiz buyuruyor ki; “Cuma günü cuma gecesine 24 saat vardır, bu 24 saatten hiçbir saat yoktur ki orada Allahu Teâlâ hazretleri hepsi muhakkak cehennemlik olmaya hak kazanmış, müstehak olmuş olan 600 kişiyi cehennemden âzat etmesin.” Her saatte 600 kişiyi âzat eder. Böylece yirmi dört çarpı altı yüz kaç ederse o kadar [24x600=14.400] insan. “Bir cuma gecesini ve cuma gündüzünde cehennemden hak etmiş insanlardan o kadar insan cehennemden kurtulmuş oluyor.”

Bu cuma gecesini mübarek bir gecedir. Cuma günü mübarek bir gündür. Hadîs-i şerîflerle ehemmiyeti bildirilmiştir.

---

⁴ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 134, r. 6.

Cuma gecesi ne zaman başlar? Bunu belki bazı kardeşlerimiz bilmez.

Cuma gecesi perşembe günü, yani biz şimdi perşembedeyiz, akşam ezanı okununca başlar. Akşam ezanı *Allahu ekber* dedi mi cuma başladı. Bu yatsı cuma, cumanın yatsısıdır. Sabah cumanın sabahıdır, öğlen cumanın öğlenidir, ikindi cumanın ikindisidir. Yarın akşam ezanı okundu mu o cumartesinin akşamıdır. Böyle gider bu iş. Onun için bizim bugün alıştığımız saat 12'den sonra takvim değişme farklı olan bu hususu arkadaşlarımız bilsin.

Ramazan'da da biliyorsunuz akşam namazının arkasından yani güneş battıktan sonra hilali görüyoruz arkasından ertesi gün Ramazan'ın biri diyoruz. Veyahut Ramazan'ın içindeyken akşam namazından sonra hilali görürsek, "ha, yarın Şevval'in biri, bayram." diyoruz. Akşam görüyoruz o gördüğümüz ertesi günün biri olduğunu gösteriyor, yani ertesi günün hilali olmuş oluyor çünkü o akşam ertesi günün akşamıdır aslında.

Yani bizim şimdi biraz sonra, bir saat sonra ezan okunduğu zaman gireceğimiz vakit

cuma vaktidir. Kıymetli bir vakittir, Allah affeder birçok kimseyi. O halde biz de halimize çekidüzen verelim, dilimize Allah'ın zikrini vird edinelim, tevbe istiğfar edelim, Allah'ı zikredelim, Resûl-i edîbine salât ü selam getirelim, bu cuma gecesinin, cuma gündüzünün feyzinden bereketinden istifade edelim.

Bu hususta buna benzer hadîs-i şerîfler daha önceki sayfalarda başka ravilerin başka sigalarıyla gelmiştir. Hatırlıyorum ben. Bu hususta kurnazlıklardan yani açığızluluklardan bir tanesi şudur: Cuma günü yatsı namazını camide kılarsanız, sabah namazını camide kılarsanız o iki vakit arası ibadetle geçmiş gibi olur. Onun için yatsıda ve sabahta camide olmaya hususî bir gayret gösterirsiniz, öbür günlere de onu tekmil edersiniz inşaallah.

Cuma namazını terk etmeyin. Cuma namazı müslümanların toplanmasının vesilesidir. Yani parayla alınacak, hükümet zoruyla yapılmak istense yapılacak bir şey değildir, Allah'ın bir lütfudur. Nasip olmuş. Parayla bu kadar in-

sanı bir araya toplamaya çalışsan toplayamazsın. Kimisi şurada işim var der kimisi burada işim var der. Allah toplamış.

Allah nasip etmiş o kadar insan bir araya geliyor, daha ne istiyorsun? Daha ne istiyorsun mübarek?

O toplanmışlığın hayrı bereketi çoktur. O cuma namazının kıymeti fevkalâde büyük bir kıymeti vardır. Ve cuma namazını terketmenin aleyhinde fevkalâde büyük tehditler vardır. Peygamber Efendimiz diyor ki; “Gönlü damgalanır, mühürlenir. Üç cumayı terk edenin gönlü damgalanır, mühürlenir, kapatılır, çalışmaz hâle gelir.” Yani dükkân kapatma gibi. Dükkânı kapatıyorlar, kepenkine bir kırmızı mumla bir basıyorlar bu dükkânı kimse açamaz, bir ay cezalı iki ay cezalı. Onun gibi insanın gönlü mühürlenir, kapatılıp da işe yaramaz hâle gelir, kapatılır mühürlenir deniliyor.

Onun için cumanın kadrini kıymetini bilelim. Cumayı terk etmeyelim ve cumayı müslümanlar için daha faydalı hâle getirmek için zekamızı kullanalım. Cumayı kaldırmak için kul-

lanmayalım da zekamızı, cumayı, “Müslümanlar hazır burada toplanmış ben bunlara nasıl daha fazla faydalı olabilirim?” diye müslüman ümmeti için daha faydalı olmasına yarayacak hâle getirelim. Basmakalıp cuma olmaktan çıkarmaya çalışalım. Cumayı müslümanların bayramı yapmış Allahu Teâlâ hazretleri, dinimiz, dinimizin emri. Onu hakîki bayram hâline getirelim. İşi tersten tutmayalım, elimizin üstünde başaşağı yürümeye çalışmayalım ayaklarımız varken. Yapacağımız işe dikkat edelim.

إِنَّا لَا نَسْتَعِينُ بِالْمُشْرِكِينَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ

*Innâ lâ neste'inü bi'l-müşrikîne âle'l-müşrikîn.*⁵

Buharî'de, Ahmed b. Hanbel'de, Begavî'de, Bâverdî'de, Taberanî'de vesairede Hubeyb b. Abdirrahman b. Hubeyb ... an ebîhi an ceddihî. Uzun isimli bir ravisi var, Allah rahmet eylesin cümlesine. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

---

⁵ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 134, r. 7.

“Biz müşriklere karşı müşriklerden yardım dilenmeyiz.” Yani şuradaki müşriklere karşı, “Gel bana yardım et!” diye öteki müşriğe sığınmayız.

Neden?

Garip gelir insana belki bu söz ama garip gelmesin günde 40 defa aynı sözü sen de söylüyorsun: *İyyâke na'büdü ve iyyâke neste'înü.* “Yâ Rabbi ancak sana ibadet eder, ancak senden yardım isteriz.” diyorsun da hayatında tatbik etmiyorsun; çünkü Arapça bilmiyorsun, çünkü söylediğin sözün şuurunda değilsin. Dilin söylüyor kulağına girmiyor, kulağına girse aklına girmiyor. *İyyâke na'büdü ve iyyâke neste'înü.* “Yâ Rabbi! Ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım isteriz.”

Yaptın mı böyle bir şey? Ancak başı dara geldiği zaman yapıyor, çok sıkışırsa. Bir hastalığa düşmüş amansız, “Aman yâ Rabbi!” diyor.

Bir de bir kötü tabir var; “Bunun işi artık Allah'a kalmıştır.” Ya evvelce de Allah'a kaldı sonra da. Yani şimdi mi Allah'a kaldı? “Artık onun işi Allah'a kalmış.” Vay edepsiz, yani

daha önce olsaydı Allah yaptırmadı da sen mi yaptırdın sanıyorsun? Evveli de âhiri de Allah'tan, her şey Allah'tan.

Hakkın emri olmaz ise sanma bir çöp deprenir.

Bir yaprak kıyırdamaz, bir saman çöpü yerinden oynamaz. Her an O'nun gücüyle kuvvetiyle dilemesiyle takdiriyle oluyor olan işler.

“Ancak senden yardım isteriz yâ Rabbi!” Ne müşrikten ne kâfirden ne münafıktan ne şundan ne bundan, ne paradan ne puldan, ne mevkiden ne makamdan, ne evlattan ne şurdan ne burdan; ancak senden yardım isteriz yâ Rabbi! O şuura erdin mi Allah'ın yardımını sana erişir. O şuura ermedin mi yardımını ordan beklersin, o dala tutunursun elinde kalır, çatırt kırılır elinde kalır; bu dala tutunursun bu dal da kırılır elinde kalır; ne yapacağını şaşırır kalırsın. Bütün umduğun dağların hepsinin üstüne yaz gününde karlar yağdı mı şaşırıp kalırsın. İşte işi Allah'a kalmıştır. Evvelden de Allah'a kaldı, sığınmasını bilmedi. Adamlar dertsiz işleri “Allah'a kalmıştır” diyorlar, yani olmayacak mânasına. Saçma bir şey. Allahu Teâlâ bir

şeye “ol” dedi mi olur, onun için olmayacak şey yok. O işi, “Allah’a kalmayacak” diye tâbirle ifade edip güç duruma düşüren de Allah’tır. Onun farkında değil şaşkın. O hastalığı o amansız hâle getiren de Allah’tır, şifayı dilerse ona yine verecek olan Allah’tır. O adamı o dertlere düşüren de Allah’tır, o dertten devâya kavuşturacak da Allah’tır. Filanca he-rif-i nâşerifi ta yukardan tepetaklak aşağı indirip zelil eden de Allah’tır, filanca [kişiyi aşağılardan alıp yükselten de Allah’tır.]

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ
الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ

*Kulillâhümme mâlike’l-mülki tü’ti’l-
mülke men teşâü ve tenzi’u’l-mülke mimmen
teşâü.*⁶ “Ey mülkün sahibi Allah’ım, dilediğine
mülkü verirsin dilediğinden çekip alırsın.” *Ve
tü’izzü men teşâü ve tüzillü men teşâü.* “Di-
lediğini aziz kılarırsın dilediğini zelil kılarırsın,
hor edersin yâ Rabbi!” “Alırsın bir köylüyü, bir

---

⁶ 3/Âl-i İmrân, 26.

çobanı yükseltirsin yükseltirsin yükseltirsin yükseltirsin; ağa, paşa, vezir, padişah yaparsın. Yukardan bir padişahı indirirsin indirirsin indirirsin indirirsin; âsilerin elinde maskara yaparsın. Genç Osman'ın yeniçerilerin eline düşüşünde ne hakaretler etmişler, tarihler yazıyor da insan söylemeye utanır. Bir zamanın padişahıydı, yani insan okurken gözyaşlarını tutamıyor. Dilediğini aziz eder dilediğini [zelil].

Başka bir âyet-i kerîmede;

وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ

*Vallâhu yuhyî ve yümîtü.*⁷ “Allah’tır dilediğini yaşatan hayat veren, dilediğinin hayatını bitirip öldüren.”

Başkası öldüremez. “Vay öldüremez miyim; alırım tabancayı doğrulturum dokuz tane kurşunu peş peşe sıkarım tak tak tak tak tak, adamı işte öldürdüm.” Öldüremezsin, vallahi de öldüremezsin billahi de öldüremezsin! Al-

---

⁷ 3/Âl-i İmrân, 156.

lah senin eline tetiği çekme fırsatı vermez, tetiği çeksen kurşun oraya gitmez, kurşun oraya gitse onu öldürmez, isabet etmez, isabet etse öldürmez. Yani döndürür. Yaşatan Allah'tır. Üç gün sonra zelzelenin felaketinin enkazının altından diri çıkartır. Otuz gün sonra diri çıkartır, on beş gün sonra diri çıkartır. Öldürmeyince öldürmez. Uçaktan düşürür öldürmez. Kaldırıma ayağı takılır ölür. Yani Allah'ın kudretini bilmek lazım.

Öldürdüm.

Sen mi öldürdün sanıyorsun?

İbrahim *aleyhisselam* dedi ki; "Rabbim yaşatır ve öldürür." Karşısındaki herif de dedi ki; "Ben de yaşatırım ben de öldürürüm. Yakalayın şu herifi kesin, işte bak bunu öldürdüm. Öteki herifi getirin, haydi seni öldürmedim, bak bunu da yaşattım." Oyun ediyor ya sen hazır malzemeyi bulmuşsun yaşayan insanları öldürdüm diyorsun, sen onu sıfırdan yapsaydın ya göreyim. Sıfırdan o adamı meydana getirseydin ya Allah'ın yarattığını öldürdüm diyor. O zaman diyor ki;

فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ
الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ

*Fe-innellâhe ye'tî bi's-şemsi mine'l-maş-
rıkı fe'ti bi-hâ mine'l-mağribi fe-bühitellezî
kefera.*⁸ “Benim Rabbim güneşi doğudan doğ-
duruyor batıdan batırıyor, haydi sen batıdan
doğdur da doğudan batır bakalım!” *Fe-bühi-
tellezî kefera.* “O zaman kâfir apıştı, mebhud
oldu sustu kaldı.”

Yani her şeyi yapan Allah'tır ama anlaya-
cak akıl lazım. Sen her istediğini yapsaydın pa-
dişah olurdun zengin olurdun, herkes padişah
olurdu.

Kaç kişi padişah oluyor?

Herkes hayatta muvaffak olurdu, herkes
ticaretinde muvaffak olurdu, herkes sıhhatli
olurdu kimse ölmezdi. Çünkü “ölmek istemi-
yorum” derdin ama “ölmek istemiyorum” di-

---

⁸ 2/Bakara, 258.

yen insan ırpına ırpına ölüyor. Zenginliği isteyen yine fakir kalıyor. Allah, yaşatan öldüren, yükselten alçaltan her şeyi yapan Allah'tır.

Onun için biz müşriklerden yardım dilenmeyiz. Ah biz bir sağlam müslüman olsak. Amerikalılar bizim etrafımızda böyle ciğerin etrafında kedinin dolandığı gibi dolaşır, zmn etrafında tilkinin dolaştığı gibi dolaşır. İyi bir müslüman olsak... Zaten adamların korkusu o. "Aman bunlar iyi müslüman olmasın; kötü müslüman, çürük müslüman, işe yaramaz müslüman, beynamaz müslüman, kalitesiz müslüman olsun; on tanesini 100 tanesini bir araya getirsen sıksan suyu çıkmasın bir işe yaramasın." yle istiyor, kalitesiz yapmaya alıyor. Gayesi o, işi o. Ama bir müslüman kaliteli müslüman oldu mu bak Efendimiz'in sözüne ne kadar asalet var: *Innâ lâ neste'înü bi'l-mşrikîne 'ale'l-müşrikîn*. "Biz müşriklerle mücadelemizde müşriklerden yardım dilenmeyiz." diyor. şu ruh zenginliğine bak!

e. Müşriklerden Daha İyi İcatlar Yaparız

Peygamber Efendimiz'in çevresini, sahabesini, imkanları, yoksullukları düşünün. Peygamber Efendimiz kendisi Allah'ın has peygamberi iken açlıktan dayanamadı da bir akşam, açlıktan dayanamadı da evde uyku tutmadı midesinin ağrısından sancısından dışarıya çıktı karanlıkta yürüyor, bir kimseye daha rastladı, kim? Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk *radiyallahu anh* ki 90 bin dinarı var onu İslâm hizmetine vermiş bir insan. Fakir bir insan değil ki Ebû Bekr-i Sıddîk. Peygamber Efendimiz fakir bir insan değil ki. Geleni veriyor, elinde tutmuyor. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'le karşılaştı dedi ki;

“Ya Ebû Bekir! Gecenin bu vaktinde seni evinden sokağa çıkartan nedir?”

“Ya Resûlallah! Evde yiyecek bir şey yoktu da uyku tutmadı.” dedi Ebû Bekr-i Sıddîk. Peygamber Efendimiz de aynı sebepten çıkmıştı. Yolda biraz daha yürüdüler bir babayiğit gölgeye rastladılar ki boylu poslu, baktılar Hz. Ömer.

“Ya Ömer gecenin vaktinde işin ne?”

“Yâ Resûlallah! Evde yiyecek bir şey yoktu da, yiyecek bir şey bulunmadı da uyku tutmadı da karnımın sancısından dışarıya ondan çıktım.” Böyle insanlardı...

Sonra gittiler sahabeden birisinin kapısını çaldılar, o da geceleyin evine ay, güneş doğmuş gibi sevincinden ne yapacağını şaşırды kapıda o aziz misafirleri görünce. Buyur etti, önlerine hemen salkımıyla bir hurma dalını getirdi koydu.

Hurma biliyorsunuz uzun bir sap üzerinde salkım halinde olur. Artık getirdi önlerine koydu; “Bunlardan yiyedurun yâ Resûlallah.” dedi. Hurma da mübarek yarısı olup yarısı şey yaptığı zaman ağzınıza layık, yarısı olup yarısı böyle yumuşak olur bir tarafı sert biraz kekremsi olur, bir tarafı olgunlaşmış tadına doyum olmaz gayet güzel. Onlardan biraz hafif de olur yani çok bıktırıcı olmaz. O salkımı önlerine koyup onlar yerken gitti hemen bir oğlak kesti, hazırladı yemeği Peygamber Efendimiz’in önlerine koydu. Böyle idi Peygamber

Efendimiz'in ashabının durumu ama müşriklerden yardım istemediler aziz kardeşlerim.

Biz de birbirimizi sevelim de kimsenin yardımına ihtiyacımız olmasın. Bizim müşriklerden alacağımız bir şey yok. Biz onlardan güzel tayyare yaparız, biz onlardan güzel tank yaparız, biz onlardan güzel cihaz yaparız. Biz müslüman olsak İslâm'a dönsek Allah bize onlara öğretmediği nice şeyleri öğretir. Onların akıllarının şaşacağı, ağızlarının açık kalacağı işler yaparız. Ama bizim derdimiz İslâm'dan uzaklaşmaktır. Müslümanlıktan uzaklaştığımız için Allah bize zilleti yazmıştır, onun cezasını çekiyoruz. Bunu anlarsak, İslâm'a dönersek Allah Teâlâ tekrar bizi aziz eder.

Rabbimiz yüzümüzün karasına elimizin boşluğuna bakmasın. Bizim bilerek bilmeyerek yaptığımız hatalarımızı günahlarımızı afv u mağfiret eylesin. Bizi tekrar aziz eylesin. Nusretiyle teyid ve takviye eylesin. Hiç kimsenin önünde hor ve zelil, mağlup ve mahçup eylemesin. Hiç kimseye muhtaç etmesin. İzzet, şeref, sıhhat, saadet ve âfiyet ile yaşayıp şeref ve haysiyet ile rızasına uygun bir hal ile ruh

teslim edip huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak, “Gel kulum gir cennetime!” diye cennetine buyur ettiği sevgili kullarının zümresine cümlemizi dahil eylesin.

Bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26 Şevvâl 1406 / 03.07.1986

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

